

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ТРЕНЕРСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ХОРЕОГРАФІЇ І ТАНЦЮВАЛЬНИХ ВИДІВ СПОРТУ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
(протокол № від 27 серпня 2020 р.)

Голова Науково-методичної ради

_____ М. В. Дутчак

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ТА ОСНОВИ ТЕОРІЇ МУЗИКИ**

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

спеціальність: 024 Хореографія

спеціалізація: Хореографія

освітньо-професійна програма: Хореографія

код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ОК.ЦС 26

мова навчання: українська

Київ - 2020

РОЗРОБНИК:

Гладка Людмила Володимирівна, викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту, glvsk@ukr.net

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою хореографії і танцювальних видів спорту
(засідання кафедри 26 серпня 2020 р., протокол № 14)

Завідувач кафедри _____ Соронович І.М.

ПОГОДЖЕНО:

Начальник навчально-методичного відділу

_____ С. І. Попович

Начальник відділу забезпечення якості вищої освіти

_____ доцент О. І. Рудешко

Анотація навчальної дисципліни. Курс спрямований на формування визначених освітньо-професійною програмою інтегральної, загальних та фахових компетентностей у майбутніх діячів культури і мистецтв, а саме вміння глибоко і серйозно розбиратися у явищах класичної та сучасної світової музики, в її історичних періодах, течіях і проблемах, аналізувати й узагальнювати явища всесвітньої історії музики та музичної сучасності, застосовувати їх у власній практичній, творчій діяльності.

Курс покликаний розширити світогляд майбутніх фахівців хореографічного мистецтва, охопити значне коло видатних музичних персоналій, музичних творів, художніх напрямків та історичних періодів, а також синтезувати отриманні знання з широким культурно-історичним контекстом. Предметом вивчення навчальної дисципліни є конкретні властивості музичної мови, що проявляються в інтегрованій музично-хореографічній практиці, понятійно-категоріальний апарат музичного мистецтва, семантика як відображення культурних конвенцій, розвиток слухових та творчих навичок фахівців-хореографів.

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС.

Основні теми: вступ до елементарної теорії музики, ритм та метр, лад і тональність, музичні інтервали й акорди, мелодія, музичний синтаксис, музика як вид мистецтва, зарубіжна і українська музична культура, короткі біографії та характеристики творчості видатних композиторів України і світу.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку/екзамену.

Abstract of the discipline. The course is aimed at the formation of defined by the educational and professional program of integrated, general and professional competencies of future figures of culture and arts, namely the ability to deeply and seriously understand the phenomena of classical and modern world music, its historical periods, trends and problems, analyze and summarize world history of music and musical modernity, apply them in their own practical, creative activities.

The course aims to expand the worldview of future specialists in choreographic art, to cover a wide range of outstanding musical personalities, musical works, artistic trends and historical periods, as well as to synthesize the acquired knowledge with a broad cultural and historical context. The subject of the discipline is the specific properties of musical language, which are manifested in integrated musical and choreographic practice, the conceptual and categorical apparatus of musical art, semantics as a reflection of cultural conventions, the development of auditory and creative skills of choreographers.

The volume of the discipline is 4 ECTS credits.

Main topics: introduction to the elementary theory of music, rhythm and meter, mode and tonality, musical intervals and chords, melody, musical syntax, music as an art form, foreign and Ukrainian musical culture, short biographies and characteristics of the works of outstanding composers of Ukraine and the world.

The final grade is formed taking into account the results of the current control and credit/exam.

Мета навчальної дисципліни. Розвиток спеціальних музичних здібностей, музично-аналітичного мислення, набуття музичних знань, вмінь та навичок, формування значної слухової орієнтації в музичному матеріалі. Вивчення у хронологічній послідовності основних явищ світового і українського музичного мистецтва від часів Античності до ХХ ст. у взаємозв'язку із суспільно-політичними явищами, аналіз творчості видатних композиторів в контексті музики того часу та національної культури, поглиблення й вдосконалення знань у галузі історії музики, вміння орієнтуватися в основних закономірностях розвитку європейської музичної культури, формування знань про особливості й відмінності музичних культур різних суспільних формацій, народів, національних шкіл, виховання художнього смаку, навичок художнього, естетичного і стильового аналізу музичних явищ.

Завданнями курсу є комплексне вивчення музично-виразових засобів, оперування загальноприйнятими музичними поняттями і термінами, що сприяють збагаченню культурного потенціалу та забезпечують високу ефективність професійної діяльності майбутніх фахівців хореографічного мистецтва.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та основи теорії музики» відповідно до освітньо-професійної програми для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 024 Хореографія

Шифр	Компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в хореографії, в мистецькій освіті, виконавській діяльності, що передбачає застосування певних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Обсяг навчальної дисципліни – 4 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форма навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
3 курс	8	0	48	0	64	120

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Методика викладання класичного танцю», «Методика викладання народно-сценічного танцю», «Методика викладання сучасного танцю».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього			
		л.	пр.	с. р.		л.	пр.	с. р.
Тема 1. Вступ до елементарної теорії музики.	4	2		2				
Тема 2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон,	4		2	2				

регістр. Музичний стрій.								
Тема 3. Позначення звуків за буквенною системою. Нотне письмо.	4		2	2				
Тема 4. Ритм і метр. Такт і затакт. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри, перемінні розміри.	8		4	4				
Тема 5. Музичний темп. Позначення темпів італійською мовою. Прийоми диригування.	7		3	4				
Тема 6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.	5		3	2				
Тема 7. Мажорний та мінорний лади. Дієзні і бемольні тональності. Паралельні тональності.	4		2	2				
Тема 8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.	4		2	2				
Тема 9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.	4		2	2				
Тема 10. Мелодія. Музичний синтаксис. Динамічні відтінки. Музичні штрихи. Мелізми.	8		4	4				

Тема 11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.	4		2	2				
Тема 12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.	6	2		4				
Тема 13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII-VIII ст.	6		2	4				
Тема 14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.	7		3	4				
Тема 15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої половини XX ст.	7		3	4				
Тема 16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до XVIII ст.	5		2	3				
Тема 17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини XIX ст.	6		2	4				
Тема 18. Українська музична культура 50-х-90-х років XX ст. Музика української діаспори.	6		2	4				
Тема 19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів.	12	2	6	4				

Тема 20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних українських композиторів.	13	2	6	5				
Всього годин:	120	8	48	64				

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Вступ до елементарної теорії музики.

Мистецтво як естетичне освоєння людиною навколишнього світу. Зображальні та виражальні, динамічні й статичні, часові і просторові, слухові та зорові види мистецтв. Специфіка музичного мистецтва – інтонаційно-часова природа. Музична інтонація як засіб відтворення змісту музичного твору.

Мова як знакова система будь-якої фізичної природи, що виконує пізнавальну і комунікативну функцію у процесі людської діяльності. Музична мова як основа матеріально-звукових явищ музичної культури та інструмент музичного мислення. Роль засобів музичної виразності у створенні художнього образу. Музична мова як спосіб наслідування музичної культури. Специфіка музичної мови, її основні елементи: мелодія, метро-ритм, темп, тембр, лад, гармонія, фактура тощо.

Тема 2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон, регістр. Музичний стрій.

Звук як фізичне явище. Музичний звук. Фізичні властивості звуку: висота (частота коливань), сила (амплітуда коливань), тривалість (довгочасність коливань), тембр (забарвлення звуку). Виразове значення звуку.

Натуральний звукоряд, обертони. Несфокусовані звуки (дзвони), неінтоновані звуки (шуми). Музична система. Музичний стрій. Поняття діапазону в інструментальній та вокальній музиці.

Система позначення октав, регістрів.

Тема 3. Позначення звуків за буквенною системою. Нотне письмо.

Буквене позначення звуків латинською мовою. Історично усталена система запису звуків. Гвідо д'Арецо – засновник сучасного нотопису.

Нотний стан. Додаткові лінійки. Графічне зображення нотного знаку. Висота звуку. Тривалість звуку. Штилі. Додаткові знаки до нот. Система музичних ключів (соль, фа). Використання ключів у вокальній та

інструментальній музиці. Запис тривалостей. Знаки збільшення тривалості звуку – крапка, ліга, фермата. Паузи, їх виражальне значення в музиці.

Основні ступені звукоряду. Похідні ступені звукоряду. Знаки альтерації: дієз, бемоль, бекар, дубль-дієз, дубль-бемоль.

Поняття «тон» і «півтон».

Тема 4. Ритм і метр. Такт і затакт. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри, перемінні розміри.

Ритм і метр як виявлення часової організації твору. Співвідношення ритму і метру. Ритм і музична форма.

Метр та його елементи. Розмір і такт. Класифікація розмірів (прості, складні, змішані, перемінні). Інструментальне і вокальне групування тривалостей.

Взаємодія ритму та метру – нормативний і ненормативний поділ тривалостей. Синкопа як розбіжність ритмічного та метричного акцентів. Поліритмія як одночасне поєднання в музиці двох або більше різних ритмічних малюнків. Поліметрія як одночасне поєднання двох і більше різних музичних метрів, і відповідно, розмірів.

Виразальні можливості ритму. Ритмічні малюнки як типові ознаки жанру. Залежність виразності ритмічних малюнків від інтонаційного наповнення.

Тема 5. Музичний темп. Позначення темпів італійською мовою. Прийоми диригування.

Темп. Основні темпові позначення (повільні, помірні, швидкі). Позначення музичних темпів італійською мовою. Метроном.

Агогіка як особливість виконавської інтерпретації темпо-ритму для створення певного художнього образу. Позначення агогічних змін в музиці.

Схеми тактування дводольних, тридольних і чотиридольних музичних розмірів (2/4, 3/4, 4/4).

Тема 6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.

Інтервал як висотне співвідношення ступенів ладу. Ступенева і тонова величина інтервалів. Прості та складні інтервали, їх будова. Поняття консонансу й дисонансу, їх драматургічна виразальна роль на різних етапах розвитку музичного мистецтва.

Інтервал як засіб створення музичного образу. Інтервали як співвідношення ступенів гами. Мелодичні та гармонічні інтервали.

Виразальна роль тональності в музиці. Тоніка. Тонічний тризвук. Головні ступені в тональностях. Стійкі і нестійкі звуки. Визначення звуку тоніки. Тональність як висотне положення ладу.

Тема 7. Мажорний та мінорний лади. Дієзні і бемольні тональності. Паралельні тональності.

Загальне поняття ладу. Стійкість і нестійкість. Звукоряд ладу. Функціональне співвідношення ступенів ладу. Види ладів. Мажоро-мінор в українській народній музиці.

Історія формування мажоро-мінору: епоха високого Відродження (XVI ст.) – період становлення мажоро-мінорної системи, XVII-I половина XVIII ст. – початковий етап функціонування всієї системи, епоха класицизму – розквіт мажоро-мінорної системи, II половина XIX ст. – початок поступового руйнування системи, XX ст. – становлення нових ладових систем.

Найпоширеніші в класичній музиці мажорний і мінорний лади. Будова мажору та мінору.

Ключові знаки альтерації. Дієзні та бемольні тональності, однойменні тональності мажору і мінору. Паралелізм тональностей мажору й мінору.

Кварто-квінтове коло тональностей. Визначення тональності музичного твору.

Тема 8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.

Поняття про співзвуччя та акорди. Гармонія як засіб музичної виразності. Види акордів. Тризвуки, їх види і позначення: великий або мажорний, малий або мінорний, зменшений, збільшений тризвуки. Тризвуки головних ступенів ладу та їх обернення. Тоніка, субдомінанта, домінанта як основа функціональності мажоро-мінору.

Септакорд як співзвуччя з чотирьох звуків. Домінантсептакорд і його обернення. Дисонуючі властивості домінантсептакорду. Розв'язання домінантсептакорду в тоніку.

Тема 9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.

Хроматичний півтон. Хроматична гама. Ладотональне транспонування.

Загальне поняття про відхилення та модуляцію. Відхилення як короткочасний вихід в іншу тональність з поверненням в попередню. Модуляція як відхилення із закріпленням в новій тональності.

Тема 10. Мелодія. Музичний синтаксис. Динамічні відтінки. Музичні штрихи. Мелізми.

Елементи побудови мелодії: ладова та інтонаційна основа, звуковисотний малюнок. Період. Каденції та цезури. Речення. Фраза. Мотив.

Динаміка як один з важливих засобів музичної виразності. Італійські терміни для позначення основних градацій динаміки. Музичні терміни, що позначають характер виконання музичного твору.

Знаки прийомів виконання. Музичні штрихи легато, нон легато, стакато, портаменто, глісандо, арпеджіато. Позначення легато, позначення нон легато, позначення стакато, позначення портаменто, позначення глісандо, позначення арпеджіато. Спосіб виконання легато, спосіб виконання нон легато, спосіб виконання стакато, спосіб виконання портаменто, спосіб виконання глісандо, спосіб виконання арпеджіато.

Мелізми, види мелізмів. Особливості розшифрування та виконання мелізмів. Короткий форшлаг, довгий форшлаг. Мордент, групето, трель. Короткий форшлаг з одного звуку, короткий форшлаг з декількох звуків, позначення короткого форшлагоу, позначення довгого форшлагоу. Простий мордент, перекреслений мордент.

Тема 11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.

Музичний жанр як взаємозв'язок між позамузичними факторами музичної творчості (життєве призначення, зв'язок зі словом, танцем, іншими видами мистецтва) та його внутрішньо музичними характеристиками (тип музичної форми, стиль).

Метро-ритмічні ознаки музичного жанру. Ладо-інтонаційні ознаки музичного стилю.

Тема 12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.

Первинні жанри: пісня, танець, марш.

Класифікація музичних жанрів за характером тематики (комічний, трагічний тощо), за витоками сюжету (історичний, казковий тощо), за складом виконавців (вокальний, інструментальний тощо), за призначенням (етюд, танець тощо).

Найбільш вживана класифікація музичних жанрів за складом виконавців.

Тема 13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII-VIII ст.

Значення античної цивілізації в історії світової культури. Суспільний стрій і залежність від нього культури давнього світу. Формування основних різновидів музичних жанрів у трьох головних сферах – фольклору, релігійної та світської музики.

Синкретичний зв'язок музики з танцем і театральною дією.

Особлива роль античної музичної культури для європейського мистецтва наступних епох. Роль музики у суспільному житті античної Греції. Багатство музично-поетичного мистецтва. Розвиток музичних жанрів (епос, лірика сольна і хорова, військова музика, танець), інструментарію, музичної естетики і теорії. Музика в античному театрі.

Соціально-історичні обставини розвитку музичного мистецтва в добу Середньовіччя. Середньовічні феодальні держави і панування релігійної ідеології.

Західно-європейські країни. Народна музика. Народна пісня: образи, засоби виразності. Творчість народних музикантів – жонглерів, шпільманів та ін.

Домінуюча роль релігійної музики. Григоріанський хорал, його інтонаційна та ладова сфери, роль у формуванні європейської музики. Еволюція григоріанського хоралу. Меса, її частини і різновиди.

Зростання міст, розвиток міських культур, зв'язок релігійного і світського начал. Музика в соборах, університетах, цехових об'єднаннях. Школа собору Нотр-Дам в Парижі і творчість Леоніна і Перотіна (середина XII ст.-початок XIV ст.) Жанри багатоголосної музики: мотет, меса і подальший розвиток багатоголосся. Органна музика.

Світська музично-поетична творчість. Танець. Лицарське мистецтво. Трубадури і трувери у Франції, мінезингери в Німеччині. Ваганти і голіарди. Жанри і форми світської музики. Музична теорія в епоху Середньовіччя. Формування нотації. Вклад Гвідо Аретинського (992-1050).

Західноєвропейське мистецтво XIV-XVI ст. Провідні тенденції становлення типових ознак національного фольклору, що супроводжували процес формування націй та національних мов у Європі, формування національних композиторських шкіл.

«Ars Nova» як кульмінація Середньовіччя і початок Ренесансу (XIV ст.). Філіп де Вітрі. Його трактат як підсумок епохи. Гійом де Машо і Франческо Ландіні – видатні представники «Ars Nova».

Нідерландська композиторська школа (Ж. Дебре, О. Лассо, Г. Дюфаї, Ж. Беншуа, Й. Окегем, Я. Обрехт). Особливості строгого поліфонічного стилю.

Римська (Д. Палестрина) і венеціанська (А. Вілларт, Андреа і Дж. Габріеллі) композиторські школи XVI ст. К. Жанекен.

Розвиток багатоголосся; кристалізація мажорно-мінорної ладової системи та елементів гомофонно-гармонічного складу, реформа нотного запису, винахід нотодрукування.

М. Лютер і Реформація в Німеччині. Музичне оформлення лютеранського богослужіння – протестантський хорал.

Світські вокальні жанри Ренесансу. Розвиток жанрів інструментальної музики.

Становлення та розвиток жанрів опери, ораторії, кантати, сюїти, сонати, інструментального концерту, симфонії.

Розквіт інструментальної поліфонії в органному виконавстві (Ян Пітерс Свелінк, Андреа і Джованні Габріеллі, Джироламо Фрескобальді, Самуель Шейдт, Ян Адам Рейнкен, Дітріх Букстехуде, Йоганн Пахельбель, Йоганн Себастьян Бах).

Зародження і розвиток скрипкового мистецтва (Аматі, Гварнері, Страдіварі).

Жанри тріо-сонати, концерто гресо, сольного концерту в творчості А. Кореллі, А. Вівальді, Дж. Тартіні, Г. Ф. Генделя. Інструментальні жанри, розвиток фуги в творчості Й. С. Баха.

Французька клавесинна школа та її представники. Програмність в творчості Ф. Куперена і Ж. Ф. Рамо. Виникнення й розвиток сонатно-симфонічних форм.

Й. Гайдн та В. А. Моцарт – віденські класики, творці класичної симфонії, сонати, камерного ансамблю.

Еволюція симфонічної творчості Й. Гайдна – від наближених до камерного ансамблю і танцювальної сюїти ранніх симфоній до монументальних циклічних композицій кращих творів композитора – «Прощальної», «Лондонських» симфоній.

Індивідуалізація сонатно-симфонічного циклу В. А. Моцарта – драматизація образів, поглиблення контрастних зіставлень, вплив оперної мелодики на симфонічний тематизм, розширення експозиційних розділів, широке використання поліфонічних засобів розвитку.

Творчість Л. В. Бетховена як новий етап віденського симфонізму. Пріоритетність жанрів симфонії, сонати, камерно-інструментального ансамблю в творчому доробку композитора. Дві лінії бетховенського симфонізму – героїко-драматична та лірико-жанрова.

Зародження і розвиток опери. Діяльність флорентійської камерати. Орієнтація творців перших опер на античний театр (міфологічні сюжети, коментуюча роль хору, мело-декламаційний характер мелодики). Розвиток жанру в творчості К. Монтеверді.

Неаполітанська оперна школа її видатний представник А. Скарлаті. Формування вокального стилю бельканто, подальший розвиток оперних

форм – арій, дуетів, ансамблів, речитативу-секко. Опера у Франції (Ж. Б. Люллі), Німеччині (Р. Кайзер), Англії (Г. Персел).

Два жанрові типи опери у XVIII ст. – опера-трагедія (Г. Ф. Гендель, Н. Порпора, Б. Галуппі, Н. Пуччіні, Д. Мейєрбер, ранній В. А. Моцарт, Г. Спонтіні) та опера-комедія (Дж. Перголезі, Д. Чімароза, Г. Доницетті, В. А. Моцарт, Дж. Россіні).

Оперна реформа Х. В. Глюка – реформа опери-серія: підпорядкування всіх компонентів оперної вистави меті правдивого розкриття змісту твору (відмова від дивертисментної ролі хору і балету, надання їм значення характеристик учасників дії, створення мелодизованого речитативу, посилення ролі оркестрової партії, трактування увертюри як попереднього огляду змісту вистави).

Реформаторські опери Х. В. Глюка «Орфей», «Альцеста», «Іфігенія в Авліді», «Іфігенія в Тавриді».

Оперна реформа В. А. Моцарта. Розширення жанрових меж (німецького зінгшпилю в операх «Викрадення із Сералю», «Чарівна флейта», італійських – опери-буфа в операх «Бастьєн та Бастьєна» і «Весілля Фігаро», опери-серія в творі «Милосердя Тита») через синтезування особливостей різних жанрових типів опери, звільнення від усталених стереотипів. Подолання класицистичного розмежування трагедії та комедії в опері «Дон Жуан».

Індивідуалізація оперних характерів, привнесення принципів симфонізму в оперну драматургію – створення розгорнутих ансамблевих сцен із наскрізним розвитком, застосування сонатної форми в структурі арій.

Зародження на початку XVII ст. і розвиток ораторії та кантати як жанрів духовної і світської музики. Вокально-хорові твори Г. Ф. Генделя (ораторії «Месія», «Самсон», «Іуда Макавей»), Й. С. Баха (ораторії «Страждання за Матвієм», «Страждання за Іоанном», Меса сі мінор, кантати «Кавова», «Мисливська»), Й. Гайдна (ораторії «Створення світу», «Пори року»), В. А. Моцарта («Реквієм») – шедеври світової музичної культури.

Тема 14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.

Художні напрями епохи – романтизм і реалізм. Виникнення жанрів програмної симфонії (Г. Берліоз), програмної симфонічної поеми (Ф. Ліст). Принципи монотематичного об'єднання сонатно-симфонічного циклу, лейтмотивного розвитку. Розростання сфери звукообразності в музиці через відкриття здатності інструментальних та вокальних тембрів імітувати різноманітні звучання навколишнього світу. Тембр як засіб характеристики. Проблема взаємодії мовної і музичної інтонацій як одна із галузей

зацікавленості композиторів різних країн. Її реалізація в камерно-вокальній, оперній музиці. Нове в галузі гармонічної мови, ладо-тональної сфери.

Австро-німецькі композитори Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Мендельсон, К. М. Вебер як перше покоління композиторів-романтиків.

Відбиття засадничих принципів романтизму у вокальних циклах Ф. Шуберта «Зимовий шлях» та «Прекрасна мірошниця», «Незакінченій» симфонії, в програмних циклах для фортепіано Р. Шумана, Ф. Мендельсона.

Виникнення німецької романтичної опери. Жанрово-побутові та фантастичні образи в опері К. М. Вебера «Чарівний стрілець».

Оперна творчість Р. Вагнера. Давні міфи й легенди як сюжетна основа опер. Особливості вагнерівської оперної драматургії – розгорнута система лейтмотивних характеристик, розмивання кордонів між речитативними та аріозними фрагментами з метою створення наскрізної дії, нове в галузі гармонічної мови – реформування класичного кадансу, посилення ролі оркестру (застосування потрійного та почетверного складу оркестру, мелодизація партії мідних духових інструментів).

Характеристика творчої спадщини Й. Брамса. Втілення лірико-романтичних образів в симфонічній музиці.

Творчість Ж. Бізе – високе досягнення французького реалістичного музичного театру. Опера Ж. Бізе «Кармен». Розвиток національних музичних традицій у творчості сучасників Ж. Бізе, К. Сен-Санса, Ж. Масне.

Стан розвитку музичного театру в Італії першої половини ХІХ ст. Творчість Дж. Россіні. Історичне значення його опер для еволюції італійської опери.

Розвиток опери в середині і другій половині ХІХ ст.

Ф. Шопен – основоположник польської музичної класики. Фортепіанна музика – основа композиторської і виконавської діяльності митця. Переважаючі героїко-драматичні та лірико-романтичні концепції в творах Ф. Шопена. Творче переосмислення, героїзація і опоетизування танцювальних жанрів полонезу, мазурки, польки, вальсу.

Ф. Шопен як основоположник жанру фортепіанної балади. Оновлення жанрів прелюдії та етюд. Новації Ф. Шопена в галузі гармонічної мови, музичної форми.

Ф. Ліст – основоположник угорської композиторської школи. Програмність як засіб оновлення музики через зв'язок з поезією та фольклором – головний творчий принцип митця.

Новації Ф. Ліста в галузі музичної драматургії (монотематизм), гармонії (альтеровані гармонії, енгармонійні заміни), піанізму (романтична піднесеність, віртуозність гри).

Відбиття провідних ідейно-художніх тенденцій епохи в творчості Е. Гріга. Втілення народно-національних образів через творче переосмислення й використання музично-поетичного фольклору Норвегії, ліризм світосприйняття – провідні ознаки стилю композитора.

Б. Сметана – основоположник чеської національної композиторської школи. Зв'язок мистецтва Б. Сметани з національно-патріотичним визвольним рухом. Народні основи творчості митця. Цикл «Моя Батьківщина». Оперна творчість Б. Сметани.

А. Дворжак – молодий сучасник і послідовник Б. Сметани. Здобутки композитора в різних музичних жанрах. Провідна роль оркестрової та інструментальної музики.

Тема 15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої половини XX ст.

Межа XIX-XX ст. – етап докорінного перегляду естетичних ідеалів. Взаємодія і взаємовплив різних ідейно-художніх концепцій, стильове розмаїття музичної творчості.

Поглиблення процесу розмежування музичного мистецтва на музику серйозну, академічну і розважальну, легку (оперета, кабаре, кафешантан, вар'єте, мюзик-хол).

Нові явища в сфері музичного побуту міст Європи – негритянський джаз, угорсько-циганські ансамблі.

Продовження традицій музичної класики на основі розвитку романтичних і реалістичних тенденцій, зв'язку з фольклором, використання традиційних музичних форм і засобів виразності в творчості російських композиторів.

Нові естетичні системи в мистецтві цього періоду та їх реалізація в творчості європейських композиторів – імпресіонізму (К. Дебюссі, М. Равель, П. Дюка), символізму (О. Скрябін, К. Дебюссі), веризму (Д. Пуччіні, П. Масканьї, Р. Леонкавалло), експресіонізму (А. Шенберг, А. Берг, А. Веберн), урбанізму (Ж. Орік, Д. Мійо, А. Онеггер), неопримітивізму (П. Хіндеміт).

Риси нового художнього мислення в музичному мистецтві XX ст. – тяжіння до синтезу, взаємодії мистецтва, нових форм синкретизму. Вплив науково-технічного прогресу, виражальних засобів так званих технічних видів мистецтва (кіно, дизайн, художня фотографія) на традиційні види.

Збагачення арсеналу виражальних можливостей музики через застосування звукозаписуючої та звуковідтворюючої апаратури, поява родини електромюзичних інструментів, розвиток нової галузі творчості – кіномузики.

Виникнення та розвиток в другій половині ХХ ст. музичного авангардизму як продовження пошуків нових сфер музичної виразності.

Нові стильові течії – сонористика, пуантилізм, алеаторика, серіалізм, конкретна і електронна музика.

Представники музичного авангарду: П. Булез, Я. Ксенакіс, П. Шеффер (Франція), К. Штокгаузен (Німеччина), Д. Кейдж (США).

Поглиблення центробіжних тенденцій, протилежності розвитку академічної музики (в бік елітарності) та масової музичної культури (поп-музика) в 60-70-х рр. та їх зближення у 80-90-х рр. ХХ ст. (полістилістика).

Тема 16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до ХVІІІ ст.

Музичне мистецтво східних слов'ян доби Київської Русі. Музика княжого двору. Центри навчання співу. Музичні інструменти.

Музична культура ХІV-ХVІІ ст. Професійна музика у братських школах і академіях. Острозька та Києво-Могилянська академії.

Партесний спів. Найвідоміший український музикант ХVІІ ст. – Микола Дилецький. «Граматыка мусикійська» М. Дилецького. Канти і псалми.

Музична культура України у ХVІІІ ст. Відображення у музичному мистецтві громадсько-політичних подій в Україні. Жанр одноголосної пісні. Пісні і канти Г. Сковороди.

Музика в панських маєтках. Кріпосні оркестри. Симфонія невідомого автора ХVІІІ ст.

Творчість Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя – опери, симфонії, сонати, хорові концерти. Їх внесок у розвиток жанру хорового концерту.

Історія вивчення біографії М. Березовського та його творчості. Проблеми щодо творчої спадщини композитора. Становлення в його творчості циклічного духовного концерту. Поєднання у творчості М. Березовського традицій, що йдуть від партесного концерту (співіснування імітаційно-поліфонічного викладу з акордовим, наскрізна барокова плинність у побудові частин, пісенно-декламаційна мелодика) з яскравими ознаками нового класичного стилю (тонально-гармонічна ладова система, використання мотивного розвитку).

Особливості образного світу в духовних концертах М. Березовського – у лірико-драматичних, лірико-скорботних і активно-енергійних образах. Своєрідність мелодики концертів М. Березовського, її глибока виразність при скупості і простоті музичних засобів. Значна роль гармонії у стилістиці композитора. Особливості побудови циклу в духовних концертах М. Березовського з використанням принципу монотематизму.

Історія вивчення біографії Д. Бортнянського і творчості композитора. Сильові риси духовного концерту в творчості Д. Бортнянського, у якому при збереженні певних ознак бароко домінуючим є класичний стиль (підкреслений панегіризм концертів, відсутність повторення тематизму і переважання плинності розгортання музичного матеріалу, функційно-гармонічне ладове мислення з гіпертрофією кадансовості, поєднання гармонічної і поліфонічної фактури) у побудові циклу, де помітні зв'язки з інструментальними жанрами.

Еволюція образної сфери в духовних концертах Д. Бортнянського від панегіричної і світло-ліричної (іноді з елементами галантності) до драматичної та філософсько-заглибленої лірики в пізніх концертах. Різноманітні зв'язки концертів з міськими жанрами (канти, марші), галантними танцями (менуєт), українською народною піснею.

Історія вивчення біографії А. Веделя і творчості митця. Проблеми, які пов'язані з його творчою спадщиною. Особливості духовного концерту в творчості А. Веделя. Синтез у хоровому стилі А. Веделя барокових, класицистичних ознак та рис сентименталізму (з перевагою класицистичних рис).

Найяскравіший вияв у духовних концертах А. Веделя української національної самобутності, українського менталітету. Створення композитором особливої ліричної образності з відтінками елегантності або драматичної лірики з підвищеною чутливістю (рис сентименталізму).

Витоки музики А. Веделя – в українській культовій монодії, партесному концерті, українських народних піснях різних жанрів (ліричних, лірико-епічних піснях, думах), кантах, міських піснях-романсах. Різноманітність структури циклу як у кількості частин, так і в їх образному співвідношенні (цикли, що будуються на розвитку одного образу і контрастно-складові).

Прояв майстерності А. Веделя у варіантному розвитку тематичного матеріалу. Значна роль тембрового чинника в драматургії концертів. Різноманітність, багатство і яскрава виразність мелодики А. Веделя як головного елемента стилістики композитора, поєднання в ній аріозного та інструментального начал, вітчизняних та західно-європейських джерел.

Тема 17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини XIX ст.

Музичне життя і освіта. Розвиток аматорсько-прикладного напрямку у фольклористиці. Початок нового періоду розвитку професійного мистецтва. Домінування світської течії. Прагнення композиторів до національної своєрідності. Романтична поетизація народних образів.

Пісня-романс: поширення у міському середовищі, його характерні ознаки. Поєднання народних джерел з традиціями західно-європейського музичного мистецтва у романсовій творчості українських композиторів.

Музично-театральна творчість: початковий етап становлення національного театру. Зародження національної опери у творчості І. Котляревського («Наталка Полтавка») та Г. Квітки-Основ'яненка («Сватання на Гончарівці»).

Інструментальна музика: симфонії невідомого автора початку ХІХ ст., фортепіанна творчість О. Лизогуба, А. Данилевського, Й. Витвицького, А. Барцицького, М. Маркевича, соната для віолончелі з фортепіано І. Лизогуба.

Жанри романтичної фортепіанної мініатюри (ноктюрни, мазурки, вальси, полонези, екосези) та романтичні варіації на українські народні теми у творчості багатьох композиторів того часу, зародження віртуозно-інструментального стилю.

Зародження української романтичної симфонії з використанням народно-національного тематизму (симфонія невідомого автора соль-мінор). Віхи біографії і творчості О. Лизогуба, І. Лизогуба, А. Данилевського, Й. Витвицького, А. Барцицького, М. Маркевича.

Становлення вітчизняної композиторської школи. Взаємодія романтичних та реалістичних естетичних засад, опанування досвіду західно-європейської та східно-європейської професійної музики.

Творчість М. Калачевського («Українська симфонія»), П. Сокальського, М. Аркаса.

С. Гулак-Артемівський – видатний оперний співак, драматург, композитор. Опера «Запорожець за Дунаєм» – перша українська лірико-комедійна опера.

М. Лисенко – основоположник української композиторської школи.

Оперна творчість композитора – жанрові різновиди опер, образи, стиль, музична мова. Історико-героїчна опера «Тарас Бульба», лірико-побутова – «Наталка Полтавка». Дитячі опери М. Лисенка. Народно-демократичний напрямок діяльності композитора.

Естетичні засади творчості М. Лисенка. Сильові риси творчості М. Лисенка – новий етап розвитку національної музичної культури Нового

часу. Дві лінії в романтичному стилі М. Лисенка: фольклористична та індивідуалізовано-романтична.

Створення М. Лисенком української національної моделі романтичного стилю. Новаторські риси у різних жанрах творчості.

Обробки народних пісень (хорові, камерно-вокальні) – еволюційні тенденції з точки зору створення відповідності між народною піснею та композиторським опрацюванням. Національні риси музичного стилю у ладо-гармонічних, поліфонічних та фактурних особливостях.

Хорова музика – особлива вага цього жанру, який виконував як естетично-художню, так і суспільно-виховну функцію. Створення у хоровій музиці образу народу, втілення громадянської тематики. Створення нових жанрів хорової музики – хорової поеми, багаточастинної кантати, одночастинної кантати-поєми.

Камерно-вокальна творчість – піднесення цього жанру з аматорського до високопрофесійного рівня. Особливості втілення народної сфери у солоспівах на тексти Т. Шевченка, зародження у цьому жанрі історичної тематики (козацької та гайдамацької). Психологічне поглиблення образності у суб'єктивній, інтимній ліриці.

Формування нових жанрових різновидів – романсу-монологу, романсу-балади, драматичної сценки.

Оперна творчість. Створення М. Лисенком класичних зразків національної опери, її жанрових різновидів (історична героїко-епічна опера, лірико-комічна, лірико-побутова, дитяча, опера-сатира, опера-мініатюра).

Особливості втілення творів М. Гоголя в операх М. Лисенка. Образ народу в операх М. Лисенка. Поєднання реалістичних рис у втіленні народного образу з романтичними. Романтичні риси у сфері народної лірики, співіснування двох стильових ліній: фольклористичної та індивідуалізовано-романтичної.

Зародження у творчості Лисенка нового жанру – камерної ліричної опери («Ноктюрн»).

Фортепіанна творчість, збагачення фортепіанної музики новими образами, жанрами, формами. Досягнення високого художнього рівня і професійної майстерності в цьому жанрі. Еволюційні тенденції – визрівання ознак національного стилю.

Історичні умови розвитку української культури. Вплив революційних подій 1848 - 1849 рр. у Західній Європі (зокрема в Австро-Угорській імперії) на політичну та культурну ситуацію в Західній Україні. Активізація національного відродження в Галичині.

Створення політичної організації «Головна Руська Рада» у Львові (1848), у середині XIX ст. – просвітницького товариства «Галицько-руська матиця», газети «Зоря Галицька», 1873 – літературного товариства ім. Т. Шевченка у Львові (згодом НТШ).

У середині 70-х років – створення Русько-української радикальної партії на чолі з І. Франком. Влаштування шевченківських концертів у різних містах Західної України. Хоровий рух (хорове товариство «Торбан», «Боян») та його діячі: А. Вахнянин, В. Матюк, В. Шухевич, Я. Вітошинський).

Продовження діяльності аматорських театральних труп, відкриття українського театру при товаристві «Руська бесіда» у 1864 р.

Відкриття австрійської консерваторії у Львові (1851 р.).

Життєвий і творчий шлях М. Вербицького, І. Лаврівського, С. Воробкевича, В. Матюка, А. Вахнянина, Д. Січинського, О. Нижанківського, Г. Топольницького, В. Шухевича.

Фольклористична діяльність: С. Воробкевич, В. Матюк, П. Бажанський.

Жанри композиторської творчості: духовна музика та світська хорова музика – М. Вербицький, І. Лаврівський, П. Бажанський, В. Матюк, О. Нижанківський, Д. Січинський, Г. Топольницький. Патріотичні пісні й кантата М. Вербицького «Заповіт».

Музика до театральних спектаклів – М. Вербицький, І. Лаврівський, В. Матюк.

Поява першої української опери в Західній Україні - «Купало» А. Вахнянина.

Камерно-інструментальна творчість М. Вербицького. Камерно-вокальна творчість М. Вербицького та Д. Січинського. Фортепіанні мініатюри Д. Січинського та О. Нижанківського.

Творчість К. Стеценка – розвиток романтичної традиції у хоровій музиці. Вияв неоромантичних ознак суб'єктивної лірики – у камерно-вокальних творах Стеценка. Вияв неоромантичних ознак суб'єктивної лірики – у камерно-вокальних творах К. Стеценка (здебільшого на тексти Олександра Олесея, а також Г. Гейне, К. Бальмонта). У цих романсах переважає любовно-лірична тематика й образність романтичної традиції, мелодика не має прямого зв'язку з фольклором, виняток становить романс «Плавай, плавай, лебедонько» на вірші Т. Шевченка.

Камерно-вокальні твори К. Стеценка на суспільно актуальну тематику (сатира на царське самодержавство «Цар Горох» за

В. Самійленком), лірико-драматичні твори на вірші Б. Грінченка, Олександра Олеся, Т. Шевченка).

Творчість М. Леонтовича – новаторство стилю в жанрі хорової обробки народної пісні.

С. Людкевич – пізньоромантичні інтимно-камерні тенденції, характерні для стилю «fin de siècle», тяжіння до програмності. Камерно-вокальний жанр займає важливе місце у творчості С. Людкевича. Композитор прагнув якомога точніше відобразити поетичний текст у музиці, велика увага до ключових слів вірша, значна роль фортепіанної партії.

У камерно-вокальних творах початку ХХ ст. переважають патріотичний зміст, любовно-лірична образність (на вірші Г. Гейне, А. Кримського, О. Олеся). У цей час з'явилися знамениті романси «Черемоше, брате мій» на слова Б. Лепкого.

С. Людкевич та його інструментальна творчість початку ХХ ст.: романтичний стиль (вплив Ф. Шопена). Фортепіанні твори «Імпровізаційна арія», «Романца», «Пісня ночі», створені на початковому етапі, згодом – симфонічні твори («Симфонічні танці», «Меланхолійний вальс»), інструментальні ансамблі (тріо «Ноктюрн», фортепіанне тріо) «Елегія» для фортепіано.

В. Барвінський – представник національно-романтичного стилю в якості неоромантизму. Використання імпресіоністичних засобів. Інструментальні ансамблі. Фортепіанна творчість: цикли «П'ять прелюдій» 1908 р., цикл 1911 р. – новаторський підхід в опрацюванні фольклорних цитат в інструментальній творчості.

Оновлення образності та стилістики в романсі «У лісі» на слова Б. Лепкого. Вплив пізньої романсової творчості М. Лисенка, але гармонічна мова і фактура виявляють ознаки новаторства.

Розвиток імпресіоністичних рис – творчість Ф. Якименка.

Життєвий і творчий шлях Ф. Якименка, найяскравіші твори з імпресіоністичними ознаками – фортепіанні твори «Зоряні мрії», «Місячне сяйво», «Зорі, що летять», «Уранія», симфонічна поема-ноктюрн «Ангел». Перевага романтичного стилю у творах Ф. Якименка з українською тематикою.

Я. Степовий: життєвий і творчий шлях. Фортепіанні жанри – провідна лінія творчості. Продовження романтичної традиції з ознаками впливу Е. Гріга, М. Лисенка та ін. Новітні тенденції – присмерковий колорит, вплив експресіонізму. Увага до колористики, хроматизація мелодики й фактури.

Яків Степовий – романси на вірші Олеся (цикли «Барвінки», «Пісні настрою»), І. Франка, М. Рильського. Ознаки експресіонізму, символізму.

Новаторські риси у циклі романсів на вірші М. Рильського – імпресіоністична лірика (колористична гармонія, розвинена фортепіанна партія).

Тема 18. Українська музична культура 50-х-90-х років ХХ ст. Музика української діаспори.

В. Косенко: життєвий і творчий шлях, стильові орієнтири. Фортепіанна творчість – розвиток неоромантичної лінії. Вплив Ф. Шопена. Цикл етюдів, мазурки, поеми, сонати. Камерні ансамблі – сонати, поеми-легенди. Етапи творчості. Характеристика камерно-вокальних творів.

Розквіт музичного професіоналізму українських митців, що зумовило активне звертання до симфонічних жанрів. Симфонічна музика у 20-х роках – нові умови розвитку. Інструктаж влади щодо тематики та стилістики таких творів. Часті присвяти, залучення образності українського фольклору.

1927 рік – оголошення конкурсу на кращий твір (з нагоди 10-тиліття жовтневого перевороту) – перемога Л. Ревуцького (II симфонія), Б. Лятошинського (Увертюра на чотири українські теми).

Л. Ревуцький: життєвий і творчий шлях. Особливості втілення фольклорної тематики й образності у II симфонії. Увертюра на чотири українські теми Б. Лятошинського: специфіка форми, стилістики, роботи з фольклорним матеріалом.

М. Вериківський: життєвий і творчий шлях. Симфонічна сюїта «Веснянки» – перша спроба симфонічної обробки народних пісень в історії української музики, оригінальність твору, ознаки симфонічного мислення.

П. Козицький: життєвий і творчий шлях, його симфонічна сюїта «Козак Голота», особливості композиції та стилістики.

Найяскравіші представники симфонічного жанру 30-х років та їх твори (Б. Лятошинський, А. Рудницький, К. Данькевич, Ю. Мейтус, С. Туркевич).

Розбудова жанрів оркестрової музики 30-х років (симфонічні сюїти та увертюри П. Козицького, А. Рудницького, С. Людкевича, А. Штогаренка, Г. Майбороди, В. Барвінського).

Життєвий і творчий шлях П. Козицького, А. Рудницького, А. Штогаренка, Г. Майбороди, К. Данькевича, Ю. Мейтуса.

Симфонічна творчість Б. Лятошинського. Образний зміст симфонічної творчості. II симфонія: тематика, тип симфонізму, специфіка оркестрового письма, драматургія твору. Доля II симфонії Б. Лятошинського в контексті сталінського режиму 30-х років ХХ ст.

20-ті роки – потужна хвиля розвитку музичного театру. Відкриття оперних театрів (Харків, Одеса, Київ), Державних робітничих театрів (Полтава, Дніпропетровськ), трьох пересувних (Вінниця, Херсон, Полтава) сприяло появі низки музично-сценічних творів: опер («Хвесько Андібєр» В. Золотарьова, «Дума чорноморська» Б. Яновського, «Золотий обруч» Б. Лятошинського, «Кармелюк» В. Костенка).

Стильові орієнтири: опери Золотарьова, Яновського, Костенка – неоромантична традиція з використанням традиційних народних сюжетів, відповідної думної стилістики.

«Золотий обруч» Б. Лятошинського – жанрове і стильове новаторство. Монументальність, конфліктна драматургія, наскрізний розвиток трьох образно-тематичних ліній, розвинена лейтмотивна система – вплив оперної стилістики Р. Вагнера. Сюжет І. Франка «Захар Беркут», його інтерпретація в лібрето опери. Історія створення і постановки «Золотого обруча». Особливості драматургії, композиції, музичної мови. Образно-тематичні лінії опери, динаміка розвитку характерів опери. Особливості лейтмотивної системи.

Жанрово-тематичні лінії музичного театру. 30-ті роки – опери А. Рудницького «Довбуш», П. Козицького «Жан Жирарден», М. Вериківського «Наймичка», Ю. Мейтуса «Перекоп», балети – Б. Яновський «Ференджі», М. Вериківський «Пан Каньовський», М. Скорульський «Лісова пісня», К. Данькевич «Лілея».

З'являються зразки жанру оперети: О. Рябов «Весілля в Малинівці» та Я. Барнич «Гуцулка Ксеня».

У воєнний період з'явилося лише чотири опери: «Льодове побоїще» Г. Таранова, «За Батьківщину!» П. Козицького та опери Ю. Мейтуса «Абадан» і «Лейлі і Меджнун».

Ю. Мейтус став яскравим представником жанру музичного театру і в повоєнний період. Його опери «Гайдамаки», «Молода гвардія» та «Украдене щастя».

Доля «Молодої гвардії», «Богдана Хмельницького» К. Данькевича у контексті компартійного цькування.

Також у 50-роках було написано опери «Милана» Г. Майбороди, «Свіччине весілля» М. Скорульського та «Лісова пісня» В. Кирейка.

Ще одна сторінка музичного театру повоєнного періоду – оперети: «Золоті ключі» К. Данькевича, «З-за гори кам'яної» Б. Крижанівського, «Трембіта» Ю. Мілютіна.

Розквіт хорової творчості у 20-ті роки. Високий фаховий рівень чисельних колективів, створених у цей час.

Низка композицій, що стали етапними в розвитку вокально-хорових жанрів (кантата-поема «Хустина» Л. Ревуцького, перша українська ораторія «Дума про дівку-бранку Марусю – попівну Богуславку» М. Вериківського).

Поступово хорова музика ставала художньо біднішою та все більш декларативно-плакатною, перетворившись у середині 30-х років на одну з найдоступніших сфер лояльності до тоталітарного режиму.

Більшість композиторів зосередило увагу на жанрі хорової обробки народних пісень.

Значно різноманітнішою була хорова творчість галицьких композиторів: В. Барвінського, о. Й. Кишакевича, М. Колесси, Б. Кудрика, С. Людкевича, Н. Нижанківського, Я. Ярославенка.

Пісні та хорова творчість – найчисельніша жанрова група 40-х років.

Тематичний зв'язок хорових творів із подіями війни: «За Батьківщину!» Л. Ревуцького, «За рідну землю», «Клятва» К. Данькевича, «Дума про матір-Україну», «Пісня Тараса Бульби» М. Вериківського, «Запрягайте хлопці, коней», «Україно, нене Україно» К. Данькевича, «Виряджала милого» Г. Верьовки а також «Гей, слов'яни, до зброї» А. Штогаренка, «Партизанська сюїта» Ю. Мейтуса, «Сон» А. Коломійця.

Найвидатніший твір крупної форми 40-х – кантата-симфонія А. Штогаренка «Україно моя».

Після закінчення Другої світової війни було відновлено ідеологічний диктат 30-х. Написано велику кількість музики плакатно-ілюстративного та лірико-зображального характеру (пісні «Ти любов моя» Г. Жуковського, «Колгоспний вальс», «Київський вальс», «Ми підем, де трави похилі», «Пісня про рушник» П. Майбороди, «Як на дальнім небосхилі» А. Малишка).

Переслідування молоді, що цікавилася західною культурою, особливо джазом та новітньою поп-музикою. Проте ці впливи ставали дедалі помітнішими: кращі пісні та романси А. Кос-Анатольського («Осінній вальс», «Не співай про любов, соловей»).

З кінця 1950-х рр. зацікавлення традиційним українським фольклором (твори В. Кирейка, Л. Колодуба, М. Скорика та ін.).

Найяскравіший твір вокально-хорової музики крупної форми 50-х років – Чотири українські народні пісні ор.6 для хору з оркестром Л. Грабовського.

У період встановлення на території України радянської влади за кордон емігрували десятки тисяч найактивніших учасників подій 1917-1920 рр. (2 хвиля еміграції): політичні діячі, військовослужбовці, представники наукової та культурної інтелігенції.

Також були й ті, котрі були змушені виїхати через утиски сталінського диктаторського режиму, (вчені Ю. Вернадський, Ю. Кистяківський, О. Грановський, В. і С. Тимошенки, один з керівників Центральної Ради В. Винниченко, міністр освіти УНР І. Огієнко та ін.).

Еміграція західно-українських культурних діячів припадає на кінець 30-х-40-ві роки, пов'язана з приходом радянських військ.

Музична еміграція 20-50-х років: О. Кошиць, В. Ємець, А. Рудницький, С. Туркевич, З. Лисько, Г. Китастих, М. Кузан, Р. Купчинський, І. Соневицький.

О. Кошиць (1875-1944) – створення капели за дорученням С. Петлюри (1917). 1919-1924 рр. слава капели облетіла весь світ. З 1926 р. живе в Нью-Йорку. Веде музичні курси для диригентів. Писав церковні твори (5 літургій, окремі співи), обробляв народні пісні. У Нью-Йорку продовжував популяризувати українську музику своїми композиціями, аранжуваннями та грамофонними записами.

В. Ємець (1890-1982) – бандурист. У 1918 році за сприяння гетьмана П. Скоропадського організував колектив з 8-ми бандуристів (Кобзарський хор), який став основою Київської капели бандуристів. 1920 року емігрує до Берліну, де ремонтує свою бандуру, навчається в Берлінській консерваторії, пише працю про кобзарів.

1923 – переїжджає до Чехословаччини (в Празі організував школу гри на бандурі, майстерню для серійного виробництва бандури). У 1934 році переїхав до Франції, 1937 – в Канаду, 1940 – у США. 1945 – зробив першу хроматичну концертну бандуру на 56 струн.

З. Лисько – композитор, музикознавець, фольклорист. Навчався у Львові в С. Людкевича, В. Барвінського, у Празі – у Ф. Якименка. 20-ті роки провів у Празі, у 30-ті повернувся до Львова, викладав у консерваторії під час німецької окупації. У 1944 роки опинився в таборі для переміщених осіб у Західній Німеччині, з 1960 – жив у США, де очолив Український музичний університет.

А. Рудницький – (1902-1975). Навчався у Львові у В. Барвінського, у Берліні. Перший диригент Харківської опери (20-ті роки), Київської та Львівської (30-ті роки). Заснував у Львові Союз Українських Професійних музик разом зі С. Людкевичем, В. Барвінським та Н. Нижанківським. З середини 30-х перебував у турне по світу. 1937 – залишився у США.

Започаткував модерний напрям серед західно-українських композиторів того часу. Активний музикознавець і критик, автор книги «Українська музика, історично-критичний огляд» (1963).

Тема 19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів.

1. Й. С. Бах (1685-1750),
2. В. А. Моцарт (1756-1791),
3. Л. ван Бетховен (1770-1827),
4. Ф. Шуберт (1797-1828),
5. Р. Шуман (1810-1856),
6. Ф. Шопен (1810-1849),
7. Г. Берліоз (1803-1869),
8. Ф. Ліст (1811-1886),
9. Дж. Верді (1813-1901).

Тема 20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних українських композиторів.

1. М. Березовський (1745-1777), Д. Бортнянський (1751-1825), А. Ведель (1767-1808),
2. С. Гулак-Артемівський (1813-1873),
3. М. Лисенко (1842-1921),
4. К. Стеценко (1882-1922),
5. М. Леонтович (1877-1921),
6. С. Людкевич (1879-1979),
7. Л. Ревуцький (1889-1977),
8. Б. Лятошинський (1894-1968),
9. В. Косенко (1896-1938),
10. М. Колесса (1903-2006),
11. М. Скорик (1938-2020),
12. Л. Дичко (1939),
13. Є. Станкович (1942).

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Вступ до елементарної теорії музики.	1. Предмет, мета та завдання курсу.	лекція	
Тема 2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон, регістр. Музичний стрій.	2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон, регістр. Музичний стрій.	2	
Тема 3. Позначення звуків за буквенною системою. Нотне письмо.	3. Позначення звуків за буквенною системою. Нотне письмо. Нотний стан, ключі, ноти, музичні тривалості, паузи, знаки альтерації.	2	
Тема 4. Ритм і метр. Такт і затакт. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри,	4. Ритм і метр. Акцент, такт і затакт. Групування тривалостей в тактах. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри, перемінні розміри.	4	

перемінні розміри.			
Тема 5. Музичний темп. Позначення темпів італійською мовою. Прийоми диригування.	5. Музичний темп. Позначення груп темпів італійською мовою. Прийоми диригування.	3	
Тема 6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.	6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.	3	
Тема 7. Мажорний та мінорний лади. Дієзні і бемольні тональності. Паралельні тональності.	7. Мажорний та мінорний лади. Гама натурального мажору та гама натурального мінору. Дієзні і бемольні тональності, кварто-квінтове коло тональностей. Паралельні тональності.	2	
Тема 8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.	8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.	2	
Тема 9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.	9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.	2	

Тема 10. Мелодія. Музичний синтаксис. Динамічні відтінки. Музичні штрихи. Мелізми.	10. Мелодія. Музичний синтаксис: цезура, період, речення, каденція, фраза, мотив. Динамічні відтінки та їх позначення. Мелізми.	4	
Тема 11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.	11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.	2	
Тема 12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.	12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.	лекція	
Тема 13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII-VIII ст.	13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII-VIII ст.	2	
Тема 14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.	14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.	3	
Тема 15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої	15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої половини XX ст.	3	

половини ХХ ст.			
Тема 16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до ХVІІІ ст.	16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до ХVІІІ ст.	2	
Тема 17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини ХІХ ст.	17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини ХІХ ст.	2	
Тема 18. Українська музична культура 50-х-90-х років ХХ ст. Музика української діаспори.	18. Українська музична культура 50-х-90-х років ХХ ст. Музика української діаспори.	2	
Тема 19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів.	19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів. Й. С. Бах, В. А. Моцарт, Л. ван Бетховен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Шопен, Г. Берліоз, Ф. Ліст, Дж. Верді.	6	

Тема 20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних українських композиторів.	20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних українських композиторів. М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель, С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович, С. Людкевич, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко, М. Колесса, М. Скорик, Л. Дичко, Є. Станкович.	6	
Всього		52	

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Вступ до елементарної теорії музики.	1. Яка специфіка музичного мистецтва?	1	
	2. Назвати основні складові елементи музичної мови.	1	
Тема 2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон, регістр. Музичний стрій.	3. Назвати властивості музичних звуків та пояснити від чого вони залежать.	1	
	4. Охарактеризувати темперований стрій.	1	
Тема 3. Позначення	5. Назвати буквене позначення музичних звуків.	1	

звуків за буквенною системою. Нотне письмо.	6. Дати визначення понять нотоносець, ключ, тривалість, пауза, нота, дієз, бемоль, бекар.	1	
Тема 4. Тема 4. Ритм і метр. Такт і затакт. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри, перемінні розміри.	7. Дати визначення понять ритм, метр, сильна та слабка долі.	1	
	8. Дати визначення понять такт, затакт, музичний розмір.	1	
	9. В чому полягає різниця між простим і складним розміром?	1	
	10. Що таке змішані розміри та перемінні розміри?	1	
Тема 5. Музичний темп. Позначення темпів італійською мовою. Прийоми диригування.	11. Що таке музичний темп?	1	
	12. Назвати основні темпи італійською мовою.	1	
	13. Схеми тактування дводольних, тридольних і чотиридольних музичних розмірів (2/4, 3/4, 4/4).	1	
Тема 6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.	14. Дати визначення поняття інтервал.	1	
	15. Дати визначення понять лад і тональність.	2	
Тема 7. Мажорний та мінорний лади. Дієзні і бемольні	16. Будова мажорного та мінорного ладів.	1	
	17. Що таке паралельні тональності?	1	

тональності. Паралельні тональності.			
Тема 8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.	18. Дати визначення понять акорд і тризвук.	1	
	19. Що таке септакорд?	1	
Тема 9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.	20. Дати визначення поняття транспозиція.	1	
	21. Чим відрізняються відхилення та модуляція?	1	
Тема 10. Мелодія. Музичний синтаксис. Динамічні відтінки. Музичні штрихи. Мелізми.	22. Що таке мелодія?	1	
	23. Назвати динамічні відтінки.	1	
	24. Перелічити музичні прийоми виконання. Назвати мелізми.	2	
Тема 11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.	25. Що таке музика?	1	
	26. Дати визначення поняття музичний жанр.	1	
Тема 12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.	27. Які існують класифікації жанрів?	1	
	28. Назвати інструментальні музичні жанри.	2	
	29. Назвати театральні жанри.	1	

Тема 13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII- VIII ст.	30. Розкрити сутність терміну «Середньовіччя». Що таке Григоріанський хорал? Розкрити історію його виникнення, побутування.	2	
	31. Розкрити сутність та історію виникнення термінів «Відродження», «Бароко», «Класицизм».	2	
Тема 14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.	32. Розкрити сутність терміну «Романтизм». Музичні жанри та форми в епоху романтизму.	1	
	33. Які головні ознаки музичного веризму?	1	
	34. Національні школи епохи романтизму, яскраві представники.	2	
Тема 15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої половини XX ст.	35. Розкрити сутність термінів «Імпресіонізм», «Експресіонізм», «Символізм», «Неокласицизм», «Авангардизм».	2	
	36. Відомі представники та популярні твори музичних стильових течій даного періоду.	2	
Тема 16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до XVIII ст.	37. Музичне мистецтво українців доби Київської Русі.	1	
	38. Партесний спів. Канти і псалми. Пісні та канти Г. Сковороди.	1	
	39. Творчість Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя.	1	

Тема 17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини XIX ст.	40. Становлення вітчизняної композиторської школи. М. Лисенко – основоположник української композиторської школи.	2	
	41. Творчість композиторів Галичини.	2	
Тема 18. Українська музична культура 50-х-90-х років XX ст. Музика української діаспори.	42. Нове в українському музичному житті в середині XX ст. Музично-громадські організації.	2	
	43. Які причини змусили українську інтелігенцію емігрувати у 20-х роках XX ст.? Яку інтелектуальну й мистецьку спадщину залишили видатні митці української музичної діаспори О. Кошиць, В. Ємець, З. Лисько, А. Рудницький?	2	
Тема 19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів.	44. Творча спадщина Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена.	1	
	45. Творча спадщина Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Шопена.	1	
	46. Творча спадщина Г. Берліоза, Ф. Ліста, Дж. Верді.	2	
Тема 20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних	47. Творчі здобутки М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, С. Гулака-Артемівського.	1	
	48. Творчі здобутки М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, С. Людкевича, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського.	2	

українських композиторів.	49. Творчі здобутки В. Косенка, М. Колесси, М. Скорика, Л. Дичко, Є. Станковича.	2	
Всього з історії і теорії музики		64	

Очікувані результати навчання з дисципліни: формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, спрямованих на виконавську та педагогічну діяльність у сфері хореографічного мистецтва, застосування теоретичних знань, практичних умінь та навичок для розв'язання конкретних задач у сфері хореографії і танцювальних видів спорту й реалізації у відповідній галузі проектів інноваційного творчого характеру завдяки:

знанням основних теоретичних положень про музичний звук, музичну систему, нотне письмо, побудову музичної мови та виразові можливості її окремих елементів – ритму, метру, темпу, музичного розміру, мелодії, гармонії, ладу, тональності, динамічних відтінків, мелізмів;

видатних персоналій з історії зарубіжної та української музики й необхідної кількості музичних зразків різних жанрів;

умінням: усвідомлювати музичний текст, відчувати динаміку розвитку музичної думки, ритмічність, метричність й художню цілісність твору, володіти елементами музичної мови, визначати прості музичні побудови, розрізняти тембри музичних інструментів та людських голосів, відтворювати ритм та визначати тактовий розмір музичного твору, відчувати музичні лади (мажор та мінор), відчувати музичну форму, орієнтуватися в стильовому розмаїтті музичного мистецтва, аналізувати зразки класичної та сучасної музики, працювати творчо і самостійно, накопичувати знання в галузі теорії та історії музичного та інших видів мистецтв.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни «Історія та основи теорії музики» відповідно до освітньо-професійної програми для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 024 Хореографія

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН 1	Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із концепцією сталого розвитку України.

ПРН 2	Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні, наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності.
ПРН 3	Вільно спілкуватись державною мовою усно і письмово з професійних та ділових питань.
ПРН 6	Розуміти роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.
ПРН 7	Знати і розуміти історію мистецтв на рівні, необхідному для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного проєкту.
ПРН 8	Розуміти хореографію як мистецький феномен, розрізняти основні тенденції її розвитку, класифікувати види, напрями, стилі хореографії.
ПРН 9	Володіти термінологією хореографічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
ПРН 10	Розуміти хореографію як засіб ствердження національної самосвідомості та ідентичності.
ПРН 11	Використовувати інноваційні технології, оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.
ПРН 12	Відшукувати необхідну інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності.
ПРН 13	Розуміти і вміти застосовувати на практиці сучасні стратегії збереження та примноження культурної спадщини у сфері хореографічного мистецтва.
ПРН 14	Володіти принципами створення хореографічного твору, реалізуючи практичне втілення творчого задуму відповідно до особистісних якостей автора
ПРН 17	Мати навички викладання фахових дисциплін, створення необхідного методичного забезпечення і підтримки навчання здобувачів освіти.
ПРН 18	Знаходити оптимальні підходи до формування і розвитку творчої особистості.

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю, заліку та екзамену.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях або в установленому порядку відповідно до тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти.

На початку практичного (семінарського, лабораторного) заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти з темами практичних занять та відповідними завданнями для самостійної роботи, а також з формами поточного контролю, які будуть застосовуватись і кількістю балів, які вони зможуть отримати. На завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів до заліку/екзамену не допускається, і може в установленому порядку пройти повторно вивчення даної дисципліни.

Заліки/екзамени проводяться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів
Тема 1. Вступ до елементарної теорії музики.	Експрес-опитування	3
Тема 2. Музичний звук. Музична система, звукоряд, октави. Музичний діапазон, регістр. Музичний стрій.	Опитування матеріалу	5
Тема 3. Позначення звуків за буквенною системою. Нотне письмо.	Опитування матеріалу	2
Тема 4. Ритм і метр. Такт і затакт. Синкопа. Прості та складні музичні метри і розміри. Змішані розміри, перемінні розміри.	Виконання практичних завдань	7
Тема 5. Музичний темп. Позначення темпів італійською мовою. Прийоми диригування.	Опитування матеріалу	8
Тема 6. Музичні інтервали. Лад і тональність. Стійкі і нестійкі звуки. Тоніка.	Опитування матеріалу	2

Тема 7. Мажорний та мінорний лади. Дієзні і бемольні тональності. Паралельні тональності.	Опитування матеріалу	5
Тема 8. Акорди. Головні та побічні тризвуки мажору і мінору. Септакорди.	Експрес-контроль	3
Тема 9. Хроматизм. Транспозиція. Відхилення та модуляція.	Експрес-контроль	2
Тема 10. Мелодія. Музичний синтаксис. Динамічні відтінки. Мелізми.	Практичне застосування матеріалу	5
Тема 11. Музика як вид мистецтва. Музичний жанр.	Експрес-контроль	3
Тема 12. Класифікація музичних жанрів за складом виконавців.	Практичне застосування матеріалу	5
Тема 13. Зарубіжна музична культура до VII ст. Зарубіжна музична культура VII-VIII ст.	Опитування матеріалу	5
Тема 14. Зарубіжна музична культура XIX ст. Романтизм.	Опитування матеріалу	5
Тема 15. Зарубіжна музична культура кінця XIX першої половини XX ст.	Опитування матеріалу	5
Тема 16. Музична культура Київської Русі. Українська музика до XVIII ст.	Опитування матеріалу	5
Тема 17. Українська опера в лисенківську добу. Галицька музична культура другої половини XIX ст.	Опитування матеріалу	5
Тема 18. Українська музична культура 50-х-90-х років XX ст. Музика української діаспори.	Опитування матеріалу	5
Тема 19. Короткі біографії та характеристики творчості видатних зарубіжних композиторів.	Характеристика персоналій	5

Тема 20. Короткі біографії та характеристики творчості видатних українських композиторів.	Характеристика персоналій	5
	Всього	100

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою): аудиторія з музичним інструментом (фортепіано), мультимедійне обладнання (ноутбук, професійні музичні колонки, проектор, перехідники), доступ до мережі швидкісного Інтернету

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Зав'ялова О. К. Історія західноєвропейської музики: навч. посібник. Суми: СДПУ ім. А. С. Макаренка. 2003. 72 с.
2. Кияновська Л. О. Українська музична культура. Київ: ДМЦНЗКМ. 2002. 178 с.
3. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури: підручник. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. 2011. 736 с.
4. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. Київ: Музична Україна. 2014. 592 с.
5. Побережна Г. І. Загальна теорія музики: підручник. / за ред. Г. І. Побережна, Т. В. Щериця. Київ: Вища школа, 2004. 304 с.
6. Фількевич Г. М. Всесвітня історія музики: навчальний посібник. Київ: Стилос. 2006. 356 с.
7. Якуб'як Я. Аналіз музичних творів. Музичні форми. Ч.1. Тернопіль: СМП Астон. 1999. 208 с.

Додаткова література:

1. Архимович Л. Українська класична опера: історичний нарис. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і літератури. 1957. 310 с.
2. Архимович Л., Гордійчук М. М. Лисенко. Життя і творчість. Київ: Музична Україна. 1992. 256 с.

3. Герасимова-Персидська Н. Музика. Час. Простір / ред. І. Тукова / Київ: Дух і Літера. 2012. 408 с.
4. Гладка Л. Варіації з балетів П. І. Чайковського «Спляча красуня», «Лебедине озеро» та «Лускунчик» як зразки музичної побудови уроку «Pointe техніка у класичному танці». *Хореографічна освіта і мистецтво України в контексті європейських та світових тенденцій: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. / [упор. А. М. Підлипська, ред. Ю. В. Трач], м. Київ, 21-22 квітня 2017 р. Київ : КНУКІМ, 2017. С. 110–114.*
5. Іваницький А. Українська народна музична творчість. Київ: Музична Україна. 1990. 333 с.
6. Кияновська Л. О. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX-XX ст.: монографія. Тернопіль: Астон. 2000. 339 с.
7. Козаренко О. В. Феномен української національної музичної мови. Львів: НТШ. 2000. 285 с.
8. Павлишин С. С. Музика двадцятого століття: навчальний посібник. Львів: Бак. 2005. 232 с.
9. Павлюченко С. Елементарна теорія музики. Київ: Музична Україна. 1980. 160 с.
10. Рудницький А. Українська музика. Історично-критичний огляд. Мюнхен: Дніпрова хвиля. 1963. 406 с.
11. Смаглій Г., Маловик Л. Основи теорії музики. Харків: Факт. 2005. 384 с.
12. Якуб'як Я. Микола Лисенко і Станіслав Людкевич: монографія. Львів: НТШ. 2003. 264 с.